

המתבקשת מן השקיעה ומן המועקה והסיוט. רעיונות אלה של המחבר נותנים אותותם בגוניה של ההבעה, שהם מעורפלים ומכסים יותר ממה שהם מגלים.

הבעה זו אפיינית לסיפור "פראות", שעל שמו נקרא הספר. אחת הדמויות, מזכיר-הקיבוץ, "דומה עליו שאיו מחיצת-זכוכית שרויה סביבו ללא הרף, והקולות והחיוכים באים מרחוק, כמתוך ערפל, ואותו דבר, אותו רעיון, דומה מכביד משקלו עם כל פסיעה. אילו אפשר היה בבת אחת, ברגע, במעשה אחד קטן, למחוק הכל... למחוק כמו שמוחקים מספר מפנקס טלפונים, כמו שמוחקים קים לוח במטלית רטובה... לנקות, לטהר, לא להותיר זכר... לשטוף את המועקה". הסיפור כולו דחוס אוויר של חמסין, כאשר בחוץ אין חמסין. הגברים מלאים קנאה ויצרי תחרות, וכל שורה מקרבת את הקורא לסערה המתקרבת. הנערה האהובה בורחת והגיבור הראשי מאבד עצמו לדעת, "ואיזה חושך גדול מסיבב. ואיזה דממה".

בכל הסיפור נתון גורלן של הנפשות הפועלות לפירושים שונים. רוצה המחבר להביא את בריותיו מקום כלשהו, אך אין טיבו של מקום זה ברור. אולי בכוונה הוא עושה כך מתוך מגמות שאינן עולות יפה בידו. לפעמים אמנם מוציא הוא מתחת עטו שורות יפות, המצטרפות לתיאור רב-רושם. כך, למשל, הוא מצליח בסיפור הראשון, "המנזר הקטן", העוסק בחוויותיו של לוחם שחברו נהרג על-ידו.

מקום מרכזי בתיאור תופסת סיעה של נזיר-רים, היורדת במדרגות בכיוון השביל הלבן שבין העצים והעשב היבש. צוחחות ויללות פרא של האויב, מטחים של נביחות כלבים המחרישות את האזניים—מזה, זורית דמו-יות הנזירים, אשר "קומתם כפופה וידיהם משוכלות על חזותיהם—מזה. איזה ניגוד תהומי בין הדומיה הנזירית, שדבר אין לה ולמלחמה אשר סביב המנזר הקטן, והמולתם של כלי-המלחמה. "ואז, אל תוך השקט העמוק, מעם כיפתו הלבנה, הבוהקת של המנזר הקטן, בקע ועלה חרישית דינודון זעיר של פעמון..."

מהווי חיינו מוצאים אנו בע' 21, בשיר קצר ותמציתי הקרוי "שוב", כי "צריף בודד לבנו / אחר סערות הדמים" (כל האחריות להדגשות על-י.ע.). ואם אין די לנו במידגם זה של משלים פיוטיים, הרי מוצאים אנו בראש השיר "וידוי" (ע' 39) גם צירוף לירי-רליגיזי כמו "לילות ארוכים הניחו ידי / תפילין על לבך", החוזר, בשינוי קל ומחושב כהלכה, בנעילתו של אותו שיר: "היום יש לי רק לבך / להניח תפילין, / ויש לי לילות ארוכים / ארוכים".

אולי לא פחות מאשר בזכות מעלותיו הסגור-ליות יזכר קובץ-הביכורים של ש. תרצה בזכות ציטוט אחד והקדשה אחת המופיעים בו על עמוד-השער. בציטוט, שהוא בחזקת מוטו, מועט המחזיק את המרובה, נאמר: "חמיד הפסדנו את הניתן להשיג / בגלל דרישתנו להשיג את הבלתי-ניתן", והדברים, כך נמסר לנו, הם משל מוחמד אבו שלבאיה, המוכר לנו כעתונאי ואיש-ציבור ירושלמי שמאז 1968 נתן ביטוי לדעותיו הפוליטיות, שהשורות שלמעלה מסכמות אותן נאמנה, בספר אחד או שנים שפירסם ובמאמרים בעתונים הערביים "אלי-קודס" ו"אל-אנבא". ובאשר להקדשה, בה נאמר, בפשטות-תום מעולפת-רו: "תודות למר פנחס שדה / ולכל אותם".

מה ש. תרצה פותחת בתודות אף אנחנו בתודות נסיים. ובנוסף דורות-אתמול כך נאמר: תיתי להם לספרית פועלים ולהוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר ולאגוד סופרי הקיבוץ הארצי שהם נותנים עינם לטובה בפרפרי הקיבוץ ודואגים לדור-ההמשך. בפשטות ובטוב-לב. ובלי תירוצים.

י.ע.

פראות

תכונתם העיקרית של סיפורי המאירי היא אווירת המהמק וחוסר-האונים של דמויותיו. זו אווירה רבת-עצמה המביאה, במקדם או במאוחר, לידי הרס-עצמי, כמסקנה יחידה

* ישראל המאירי: פראות (סיפורים); הקיבוץ המאוחד, 1972; 131 עמ'.

מנתקתו מסביבתו. אין היא באה אלא להעשיר את עולמו ההגותי ולעורר בלבו רגשי־נועם, להוליכו אל מנוחה שלמה יותר. הלכיה־נפש נוגים ועדינים, רחוקים מן העצב הטראגי. הפמיהה ליופי מקנת עמוק בלב, והיופי גופו הוא "העולם של אתמול". הגורליות, בתפיסתו של המחבר, דומה לפרח הפרוח באביב ועליו נושרים בסתיו. כי אין האדם דומה רק לעץ השדה אלא לצמח שחיוו עולים בעונה ושוקעים בצניעה ובהסתרה פנים.

קצבו של הרומן אטי ביותר. העלילה מתפתחת כמו מבלי־משים, ואין המחבר נוקף אצבע להחשישה. מניח הוא לגיבוריו לחשוב הרבה, וכשהם מוציאים משפט הריהו מקוטע ומרוסק, לפי שהוא מפריע כביכול לעולמם הפנימי. וכי מה יש לדבר כאשר כל אדם משוחח עם לבו ועם הנוף?... ובדומה לכך הסגנון כולו, המורגש גם בתרגום העברי, שבא למעט ולא להרבות, להצניע ולא לגלות. כנגד זה מגלה קאואבאטה בשפע חרדות פנימיות של כיסופים ושמחה וצער, היוצאות מלבם החמים של הנאהבים הצעירים. לא בכדי נבחרו גיבוריו בין אוהבים צעירים, הנכים בהרגשותיהם ולבבם דובר אמת.

הרומן שייך למסורת היפאנית הקלאסית בזכות הליריקה ההרמונית שלו ובזכות השתלבותו בעונות השנה. ראשיתו באביב וסופו באביב, ומקומו בקיוטו, בירתה העתיקה של יפאן, שישן וחדש משמשים בה בערבוביה. אך סדר־העולם לא נתבלבלו בה, וראיה לכך שנשמרים בה עדיין הבדלי המעמדות לכל דיקדוקיהם. בת הסוחר נישאת לבן סוחר, ואילו הפועלת הכפרית נישאת לאורג בנו של אורג. גם הסממנים המסבכים את העלילה אפיינים לרומנים הישנים. שתי הגיבורות הראשיות הן תאומות שהמזל הפריד ביניהן. האחת, שאסופית היתה, הגיעה לביתו של סוחר אמיד חשוך־ילדים וגדלה שם, ואילו אחותה שנתיתמה היתה לפועלת כפרית. בסוף העלילה הכל בא על מקומו בשלום בתוך האווירה המדשנת את הרקע ומבשילתו לקראת הסוף הטוב.

סימן יפה להמאירי שהוא יודע להאזין לדין־דון זעיר של פעמון קטן של מנזר קטן ולקלוט את צילצוליו בריחת הקרב. תיאורה של תהלוכת הניירות אף הוא קובע ברכה לעצמו. ואף שמיד אנו שומעים את קולות הנפץ, והעמדות משיבות על ההרים בטר־טורי מקלעים, וחייל ישראלי מוציא את נשמתו, עדיין נשאר בלב הד השקט העמוק, מראה הלסטות השחורות של הנוצרים ודומיית הילוכם האטי והמרעיף דומיית־בראשית, שלעומתה בטלים והולכים כל כלי־המלחמה על רוגזם ושאונם.

בסיפור זה הצליח המאירי בכוח המיתח התיאורי להעלות חוויה אמנותית עמוקה. אולי זו דרכו הנכונה ביצירה אשר לפניו.

הנאהבים הצעירים

מחברו של הרומן, יאסונארי קאואבאטה, נמנה על גדולי הסופרים ביפאן, והיה הסופר היפאני הראשון שקיבל את פרס־נובל (בשנת 1968). הוא נולד ב־1899 והתאבד בשנת 1972. כמה מספריו תורגמו ללשונות המערב, וספרו הראשון שתורגם לעברית הוא "הנאהבים והצעירים".

לא ברקמת העלילה עיקר כוחו של קאואבאטה אלא באווירה. כל הספר מלא, מראשיתו ועד סופו, מראות־טבע וארחות־חיים מסורתיים, שעדיין נשתמרו ביפאן במחצית המאה העשרים. הדמויות המעטות טובלות בנופי העצים והפרחים, המזינים את חויותיהן הפנימיות ומעניקים להן רגשות סיפוק ואושר. תרבות יפאן העתיקה, הממשיכה בקיומה למרות הציביליזציה המודרנית שלה, מסוגלת, לדעת המחבר, להרעיף שלנה רוגעת מאין כמותה. רוגע זה רועף אל התחושות האינטימיות ביותר של האדם מן הגנים הפורחים, מן המנזרים העתיקים ומן הבדידות המלווה את האדם בכל מעשיו. בדידות זו אינה מאמללת את האדם ואינה

* יאסונארי קאואבאטה : הנאהבים הצעירים ; תירגם מגרמנית : צבי ארד ; עם עובד / ספריה לעם, 1972 ; 195 עמ'.